

Entrevista

5 Dominical
Diumenge 28
d'octubre de 2007

JEAN-PAUL Escudero Especialista en llengua gitana

Si hi hagut un poble perseguit a Europa, aquest ha estat el poble gitano. Vivint al marge de la població, enfrontats a lleis racistes, aquesta comunitat ha defensat uns valors i un respecte pel grup, ens diu aquest especialista.

“Els gitanos són molt moderns”

TEXT: MOISÈS DE PABLO FOTOGRAFIA: MARC MARTI

Aquest professor de la Universitat de Montpeller, Jean-Paul Escudero (París, 1957), que parla català i se'l veu un enamorat de les llengües, ha estudiat les característiques de la llengua gitana, i la solidesa del català en aquest col·lectiu. Concretament, a la ciutat de Perpinyà. L'hem trobat el 19 d'octubre en una conferència a la Fontana d'Or de Girona.

Es diu que els gitanos rossellonesos són els únics que han conservat la llengua catalana. Ells són els únics que han garantit una continuïtat de llengua entre generacions. Això és una veritat absoluta. Ells són els únics que han guardat la llengua. Sense cap mena de trauma ni complex. Mentre que la resta de gent l'ha rebutjada. Se l'han tret de sobre.

Podríem dir que són els més catalans? No. No té res a veure. Ells, pel fet de no haver entrat a les modes. Als corrents uniformitzadors de finals del segle XIX i gran part del segle XX, de francesització conscient i voluntària de la població. Entre el caló i el català, ells s'han passat al català, quan la seva llengua deixava de ser més funcional. No perquè fossin més catalans que els altres! Sinó perquè no han tingut cap perjudici amb el català. Precisament, si han pogut conservar la llengua és perquè no eren catalans!

Ja l'entenc. Naturalment. Si són gitanos de famílies catalanoparlants, entre ells parlen català. Si són de famílies castellanoparlants, ells diuen andalusos, parlen castellà.

Es poden adaptar els gitanos a cada país sense perdre les arrels, sent com són una cultura nòmada? Crec que si fins ara, la força i la capacitat de resistència, de conservació, ha estat general, amb modalitats molts diferents, amb la conservació o no de la llengua, però sempre hi ha una singularitat gitana. Una particularitat. En la manera de viure. Amb el tracte amb els païos. Amb el respecte a la gent gran. Amb el sentiment de pertinença a una família o grup.

Com a col·lectiu, hi ha coses que podem aprendre d'ells, com el respecte a la gent gran? I tant que sí (em mira) La primera cosa. Si s'aguanta l'edifici després de tot allò que han passat, del racisme quotidià, de la manca de feina. De les persecucions, és per aquest respecte per la família, pels grans, per la paraula de la gent gran. Encara que ells diuen que tot això ha baixat molt. Que trontolla. Que, com diuen ells, són mig païos, però això jo no ho crec. Crec que aquí tenen la seva força i la seva grandesa.

Té lloc la cultura gitana a l'Europa actual? (s'ho pensa) El futur és la complexitat. La identitat doble i triple que tenen els gitanos amb més cultura. Que se senten d'un lloc i alhora són una altra cosa. El món va per aquest camí. I els gitanos són molt moderns en aquest aspecte. Com a desarrelats. El món va cap a una complexitat general.

Hi ha un clixé que parla d'ells com un col·lectiu ficat en el món de la droga: és

una imatge falsa? Jo crec que ells mateixos tenen una mica de culpa perquè no es preocupen gaire d'allò que diuen d'ells els païos. Quan una notícia corre sobre la comunitat gitana, és sempre tabú. Si fos un paio, no se'n parlaria una quarta part. Però com que és gitano, se'n parla. Hi ha un determinat periodisme que busca això. I si entremig de la paraula posa l'adjectiu gitano, encara queda millor. Fantàstic!

Sembla que tingui més força? Un mort entre païos sembla que no tingui importància. En canvi, un mort entre gitanos, fa dir: què ha passat? Que és això! Qui són aquesta gent?

Una curiositat, com és que la Camarga sembla un tros d'Andalusia a França: es parla molt castellà, es crien toros, hi ha corrides a la zona, té a veure amb els gitanos? No sabria dir-te el paper dels gitanos. A la zona hi ha un santuari per a la comunitat que encara és catòlica practicant. Perquè gran part del col·lectiu és evangelista. Hi ha una història antiga, de la ramaderia, amb els braus d'allà i un corrent meridional que s'ha barrejat. De curses de braus

s'havien fet a molts llocs de l'Estat francès, i també a la Catalunya Vella. Al segle XX ha agafat un to més andalusí, amb la mort del toro. La història no és tan blanc o negre, és molt grisa.

Què passa amb els gitanos d'Europa oriental, es diu que a Romania gairebé hi ha discriminació racial? Allà el racisme és molt fort. Les comunitats viuen pràcticament separades. Però no et podria parlar gaire del tema perquè no tinc prou dades.

Quina és la cosa que més li ha sorprès d'aquest col·lectiu? Estar acollit com un gitano més. Per un col·lectiu que amb els estranys no sol ser gaire acollidor. Que els tracta amb molta distància. I que em diguin, tu no ets paio, tu ets com nosaltres. Això és molt agradable.

Com es podria posar fi a les diferències? Amb menys discriminació. I una educació de base des de l'escola. Acceptar la diferència com una riquesa. Com una cosa més de la diversitat del món. I veure allò que la seva cultura té de bo.

“
Si s'aguanta l'edifici després de tot el que han passat, del racisme quotidià, de la manca de feina, de les persecucions, és per aquest respecte per la família, pels grans. Encara que ells diuen que tot això ha baixat molt. Que trontolla. Que, com diuen ells, són mig païos, però això jo no ho crec
”